

รายงานการศึกษาทางวิชาการด้านป่าชุมชน

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาป่าชุมชน

บ้านไร่สวนลาว ตำบลบ้านเข็ญ

อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

Community Participation in Community Forest Development

Ban Rai Suanlao Banchian Sub-district

Hankha District Chainat Province

ปาริชาติ

ฤทธิเดช

ส่วนป่าชุมชน

สำนักส่งเสริมการปลูกป่า

กรมป่าไม้

2545

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาป่าชุมชนบ้านไร่สวนลาว

ตำบลบ้านเขื่อน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

ปาริชาติ ฤทธิเดช

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานนี้คือ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพื้นที่ ลักษณะทางกายภาพ-ชีวภาพของป่าชุมชนบ้านไร่สวนลาว ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ-สังคมของชุมชน การมีส่วนร่วม กระบวนการจัดการป่าชุมชน ได้เก็บข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ นำมาพรรณนาวิเคราะห์ และวิเคราะห์ทางสถิติด้วยการหาค่าไคสแควร์ เพื่อประเมินความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า พื้นที่ศึกษาเป็นป่าบนภูเขาเตี้ยๆ อยู่ใกล้หมู่บ้าน มีสภาพป่าจำแนกได้เป็น 2 ชนิด คือ ป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง ราษฎรในชุมชนและพระสงฆ์วัดเขาสารพัดดีได้ร่วมกันจัดการดูแลรักษาป่าชุมชนแห่งนี้ เพื่อต้องการพัฒนาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของตนให้ดีขึ้น และเห็นความสำคัญของป่าไม้

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนพบว่า ราษฎรในชุมชนส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลบ้านเขื่อน มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ ($\leq$ ป.6) ประกอบอาชีพรับจ้าง และเกษตรกรรม มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 14 ไร่/ครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ย 26,438 บาท/ปี รายจ่ายเฉลี่ย 24,120 บาท/ปี

ราษฎรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชนในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในขั้นตอนการใช้ประโยชน์มากที่สุด มีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจและการประเมินผลน้อยที่สุด และจากการวิเคราะห์ค่าสถิติไคสแควร์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน (Y) มีความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นคือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (X_1) การรวมกลุ่มพัฒนาท้องถิ่น (X_2) และการพบปะเจ้าหน้าที่ป่าไม้ (X_3) ดังนั้นในการส่งเสริมสนับสนุนให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะไปพบปะราษฎรอย่างสม่ำเสมอ และจัดหากิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นโดยเฉพาะกิจกรรมพัฒนาป่าชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชนมากยิ่งขึ้น

สำหรับแนวทางการจัดการป่าชุมชนต่อไปในอนาคต ราษฎรในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการกำหนดกฎระเบียบของชุมชนเป็นลายลักษณ์อักษร ต้องการปลูกต้นไม้เสริมในบริเวณป่าเสื่อมโทรม จัดทำป้ายประกาศติดบริเวณรอบ ๆ ป่าชุมชน เพื่อกำหนดขอบเขตป่าชุมชน ป้องกันไฟป่าโดยจัดทำแนวกันไฟ รวมทั้งจัดทำและปรับปรุงเรือนเพาะชำกล้าไม้ของชุมชนให้ดีขึ้น ในขณะเดียวกันราษฎรต้องการปัจจัยสนับสนุนบางอย่างคือ ขอให้เจ้าหน้าที่ให้ความรู้โดยการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องการจัดการป่าชุมชน และการจัดทำแผนงานพัฒนาป่าชุมชน นำศึกษาดูงานด้านป่าชุมชน สนับสนุนกล้าไม้และวัสดุในการเพาะชำกล้าไม้ ให้การรับรองสิทธิป่าชุมชนแก่ประชาชน และเครื่องหมายป้ายหรือสัญลักษณ์บอกแนวเขตป่าชุมชน

คำหลัก : การมีส่วนร่วม ป่าชุมชน ชุมชนบ้านไร่สวนลาว